

**TELJESJOGÚ SCHENGENI TAG
LEHET BULGÁRIA ÉS ROMÁNIA –
DE MEGBIRKÓZNAK-E A
KIHÍVÁSOKKAL?**

Migrációkutató Intézet

**Gyorselemzések
Párducz Árpád**

2024/17

2024.11.26.

Gyorselemzések 2024/17

TELJESJOGÚ SCHENGENI TAG LEHET BULGÁRIA ÉS ROMÁNIA

– DE MEGBIRKÓZNAK-E A KIHÍVÁSOKKAL?

Budapesten vonta vissza vétóját Bulgária és Románia schengeni tagságával kapcsolatban Gerhard Kerner osztrák belügyminiszter. A Pintér Sándor belügyminiszter vezette csúcstalálkozó megoldotta az Európai Unió egyik legfontosabb belügyi kérdését. Bulgária és Románia az elmúlt években hatékonyan tudtak fellépni a rájuk nehezedő nyomással szemben. A további fejlesztések azonban elkerülhetetlenek.

Évekig Schengenen kívül

Románia és Bulgária schengeni csatlakozásának kérdése hosszú ideje megosztja az az európai politikát. A közösséghez 2007-ben csatlakozott országok az előzetes tervek alapján 2010-2011 fordulóján lehettek volna a schengeni térség tagjai, ám a tárgyalások elhúzódtak, Hollandia pedig 2015-ben bejelentette, hogy a szervezett bűnözés által jelentett fenyegetés, illetve a korrupció magas foka miatt nem támogatja a két ország tagságát.

A 2015-ös migrációs válság tovább nehezítette a tárgyalásokat. Bulgária a nyugat-balkáni útvonal egyik fő belépési pontjaként, Románia pedig alternatív útvonalként jelentett kockázatot. Ezért 2022-ben Hollandia mellett Ausztria is nemmel szavazott a két ország csatlakozására. Gerhard Kerner osztrák belügyminiszter szerint „a nem megfelelően működő Schengen bővítése nem volt időszerű.”¹ A tárcavezető kiemelte, hogy az Ausztriát érő migrációs nyomás a nyugat-balkáni útvonalon keresztül érkezik, Bulgária pedig nem tesz eleget a probléma kezelése érdekében. Mark Rutte akkori holland miniszterelnök rámutatott, hogy az irreguláris migránsoknak mindössze 50 eurót kellett fizetniük, hogy Törökországból áthaladhassanak Bulgáriába.² A vádat Szófia visszautasította. A holland és osztrák vétó a két ország mellett Horvátország helyzetét is megnehezítette, mivel a csatlakozás során a három államot egy csomagban kezelték. Horvátország azonban 2023 január elsejével csatlakozhatott az övezetbe, míg Bulgáriának és Romániának tovább kellett várnia.³

Gerhard Kerner 2023 őszén fogalmazta meg a Bulgáriával és Romániával szemben támasztott követeléseket.⁴ Az osztrák tárcavezető a Frontex bulgáriai missziójának kibővítését és a tisztek létszámának megháromszorozását kérte, valamint határvédelmi

¹ POLITICO 2022.

² Ibid.

³ LYNCH 2022.

⁴ SCHENGEN VISA INFO 2023.

Gyorselemzések 2024/17

eszközbeszerzéseket, melyeket az Európai Bizottság finanszírozna. Karl Nehammer osztrák kancellár egy EU-s pénzből finanszírozott határkerítés felépítését is szorgalmazta a bolgár–török határszakaszon, a már meglévő 130 km-es kerítés hatékonyságát fokozandó.⁵ Második pontként a román–bolgár és a magyar–román határszakasz fokozottabb ellenőrzését kérték az osztrákok. Harmadik pontként osztrák tanácsadó misszió delegálásának szükségességét javasolták mindkét állam számára. Utolsó pontként pedig azon szír és afgán irreguláris migránsok visszafogadására kérték Romániát és Bulgáriát, akik útjuk során áthaladtak a két ország valamelyikén. A 2023 decemberi belügyi tanács ülésen a tagállamok belügyminiszterei arról állapodtak meg, hogy 2024 márciusától a légi és tengeri utazás esetén a schengeni térség szabályai érvényesek Románia és Bulgária esetében is.

A két országot továbbra is egy csomagban, együtt kezeli a Bizottság Schengen kérdésében, a teljesjogú tagság elnyeréséhez tehát mindkét országnak módosítania kellett migrációs politikáját. A következőkben áttekintjük, milyen jellegű irreguláris migrációs kihívásokkal néz szembe Bulgária és Románia, valamint rávilágítunk a nyugat-balkáni útvonal egészét érintő trendekre is.

Bulgária

Bulgária 2021-et követően vált a nyugat-balkáni útvonal egyik legfontosabb belépési pontjává. Míg 2021-ben a bolgár hatóságok 55 000 illegális határátlépési kísérletet észleltek, 2022-re ez 164 000-re, majd 2023-ra 180 000-re emelkedett.⁶ A növekedés okai közt volt a Frontex jelenlétének megerősítése az útvonal másik főbb belépési pontjának számító Észak-Macedóniában, illetve a régió más államai által bevezetett korlátozások. A hegyes, sziklás bolgár–török határszakasz kedvező azon irreguláris migránsok számára, akik tartanak a görög hatóságok szigorától, illetve a Görögországba történő tengeri átkeléstől. Az irreguláris migráció jelentette kihívást mutatja, hogy Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke a bolgár–török határszakasz állapotát az EU egyik legfontosabb kérdésének nevezte.⁷

Bulgária több esetben is szerepelt a nemzetközi sajtóban a határőrséget és a rendőrséget érintő migránstámadások és halálesetek kapcsán, illetve irreguláris migránsok haláleseteivel kapcsolatban. Burgaszban két rendőr vesztette életét 2022 augusztusában, miután járóautójuk ütközött egy migránsokat szállító busszal.⁸ A hatóságok közlése alapján a rendőrök megkísérelték autójukkal megállítani a buszt, az azonban áthajtott rajtuk. Az

⁵ BARIGAZZI 2023.

⁶ NOVINITE 2023.

⁷ STATEWATCH 2023.

⁸ TODOROV 2022.

Gyorselemzések 2024/17

ügyel kapcsolatban két szír és egy bolgár állampolgárt vettek őrizetbe. Még az év novemberében a bolgár határőrség egy tagja vesztette életét egy, a bolgár hadsereggel közös őrzőjárat során.⁹ Az őrzőjárat a bolgár határkerítést vizsgálta, amikor a határ török oldaláról több lövést adtak le rájuk, melyek egyike halálos kimenetelű volt. Utóbbi esetében pedig Szófia közelében fedeztek fel egy elhagyatott kamiont, mely 40 irreguláris migránst szállított, akik közül 18-an életüket veszítették.¹⁰ A problémákra reagálva a bolgár határőrség szigorította ellenőrzéseit, illetve növelte azok számát. Emellett az országba érkezett egy 500 tisztes soraiban tudó Frontex misszió, amely mandátumát idén újra meghosszabbították.¹¹

A bolgár határőrség adatai alapján 2024 első kilenc hónapjában a hatóságok 40 210 irreguláris migránst tartóztattak fel, ami jelentős csökkenés a korábbi adatokhoz képest. Ám a nyomás folyamatosságát mutatja, hogy a határőrség összesen további 38 457 irreguláris migránst fogott el, akik önként vállalták, hogy visszatérnek Törökországba.¹²

Bulgáriával kapcsolatban 2022 óta évente fogalmaznak meg illegális visszakísérésekkel kapcsolatos vádakot¹³ a különböző civil szervezetek. Ennek értelmében a bolgár hatóságok az országba érkező irreguláris migránsokat a vonatkozó nemzetközi és nemzeti jogszabályok figyelembe vétele nélkül visszakísérik a korábbi tranzitországra, mely Bulgária esetében Törökország. A bolgár civil szervezetek adatai alapján a visszakísérések 2022-ben 87 650, 2023-ban 176 000 irreguláris migránst érintettek. Az idei évről még nem állnak rendelkezésre pontos adatok, ám több civil szervezet a Frontex érintettségét és felelősségét is vizsgálja.¹⁴

Románia

Romániában az irreguláris migráció 2019-ben vált súlyos problémává. Miután a magyar–szerb határszakaszon sokadik kísérletre sem jártak sikerrel, az embercsempészek és az irreguláris migránsok egy része Szerbiából Románia felé került, így próbálva kijátszani a magyar határkerítést. A korábbi néhány elszigetelt esetről az országban észlelt illegális határátlépések száma 2019-re 2 048-ra nőtt, majd a következő évben több mint háromszorosára emelkedett.¹⁵ 2021-re az illegális határátlépések száma elérte a 11 232-őt. A korábban nem látott migrációs nyomásra reagálva a román hatóságok a Frontex támogatásával megerősítették a szerb–román határ védelmét, az EU-s szerv 239 tisztje

⁹ BNT 2022.

¹⁰ DEUTSCHE WELLE 2023.

¹¹ DAILY SABAH 2024.

¹² BTA 2024.

¹³ BRUUNERSUN 2023.

¹⁴ STAVINOHA-CHERESEVA 2024.

¹⁵ JRS ROMANIA 2024.

Gyorselemzések 2024/17

közvetlenül a határszakasz biztosításában vett részt, míg 135 további tiszt a Duna partszakaszát ellenőrizte.¹⁶ Ennek következtében 2022-ben összesen 4 966 illegális határátlépést rögzítettek a hatóságok. A számok alapján az átkelések száma nem csökkent, ám a hatóságok hatékonysága javult. Az elérhető adatok alapján a hatóságok 27 524 illegális határátlépési kísérletet akadályoztak meg. Cătălin Predoiu belügyminiszter adatai alapján 2023-ban 19 793 illegális határátlépési kísérletet észleltek a hatóságok, 16,5%-kal többet, mint az előző évben. Azonban nyugtalanító, hogy a migránsok 60,7%-át kizárólag a magyar–román határszakaszon észlelték, kilépési kísérlet közben.¹⁷

A kiutasítások száma is meredeken emelkedett. A korábbi alacsony számokat követően 2023-ban 1 222¹⁸, míg az idei év első kilenc hónapjában 916 harmadik országból érkező személyt utasítottak ki.¹⁹ A listát mindkét alkalommal Banglades állampolgárai vezették, ám több dél-ázsiai állam, mint például Nepál és India állampolgárai is nagy számban képviseltetik magukat. Ennek oka elsősorban az, hogy többségük Romániába még legálisan, munkavállalói vízummal érkezik, majd ennek birtokában illegálisan kísérli meg átlépni a magyar–román határt.

Az országba érkező legtöbb vendégmunkás elégedetlen a fizetéssel, illetve az életkörülményekkel, emiatt pedig az illegális határátlépést is megkockáztatják, ami vízumuk elvesztéséhez vezet. Yosef Gavriel Peisakh, egy a vendégmunkások Romániába szállítására szakosodott cég vezetője szerint az elmúlt időszakban a külföldi munkavállalók 35-40%-a szökött tovább Romániából a Schengen övezet országába.²⁰ Daud Ali, Banglades romániai nagykövete hasonló problémákat fogalmazott meg.²¹ A diplomata kifejtette, hogy állama korábban nem rendelkezett nagykövetséggel Romániában, így nem tudtak sikerrel fellépni az interneten terjedő hamis információkkal szemben. A különböző munkaközvetítő cégek vagy nem, vagy pedig hamis információkat közölnek a romániai állapotokkal és fizetésekkel kapcsolatban, ezért dönt több vendégmunkás a távozás mellett. A magyar rendőrök elmondták, a román fél az elmúlt időszakban fellép a nyugatra távozni kívánó vendégmunkásokkal szemben, ám továbbra is előfordulnak hasonló elfogások.

A Migrációkutató Intézet terepen végzett kutatása megerősítette a számunkra nyilatkozó magyar és román rendőrök állításait. Míg az elmúlt években jellemző volt, hogy kisebb-nagyobb migráncsoportok az embercsempészek támogatásával keltek át a Magyarországot

¹⁶ Ibid.

¹⁷ VG.hu

¹⁸ ULLAH 2024a.

¹⁹ ULLAH 2024b.

²⁰ MORINA 2024.

²¹ ISLAM 2024.

Gyorselemzések 2024/17

és Romániát elválasztó zöldhatáron, mára ez a gyakorlat kevésbé használttá vált. Jelenleg az irreguláris migránsok leggyakrabban kamionokban, illetve az embercsempész hálózatok személyautóiban mozognak a két ország között.

Előbbi esetében leggyakoribb módszer a megbújás, amikor is az irreguláris migránsok a rakományt takaró ponyva rögzítéseit elvágva, vagy pedig a rakteret lezáró plombát átvágva jutnak be a raktérbe, a sofőr tudta nélkül.²² Ilyen esetekben leggyakrabban vagy egyetlen, vagy egy kis csapatnyi irreguláris migráns vállalkozik a feladatra. Olyan is előfordult, hogy a teherautón szállított személyautókban bújtak meg az irreguláris migránsok. A vizsgálatot a magyar hatóságok román kollégáik állandó segítségével végzik, több esetben a hazánkban szolgálatot teljesítő török rendőri kontingens is bekapcsolódik. A magyar és román rendőrök egyöntetűen állítják, a legtöbbször a sofőrök nem tudnak a migránsok jelenlétéről járműveikben, amennyiben egy embercsempész hálózat tagjai rejtkehelyet készítenek számukra. Ilyen esetekben a leggyakoribb a raktér alsó vagy felső részének különválasztása, illetve az alváz módosítása. A különböző rejtkehelyeket a személyes vizsgálatok mellett röntgengépek alkalmazásával derítik fel.

A román hatóságok az elmúlt években számos módszerrel kíséreltek meg úrrá lenni a migrációs fenyegetésen.²³ Megerősítették partneri kapcsolataikat a szomszédos államok partnerszervezeteivel, ennek részeként pedig a migránsok által különösen frekvenciát szakszakokon közös járőröket működtetnek. Növelték a magyar, szerb és bolgár határszakaszokon elhelyezett megfigyelő eszközök (hőkamerák, vadkamerák) számát, illetve egy légi felderítési missziót is létrehozottak. Emellett 2023 márciusa és szeptembere között az ország egy, az Európai Bizottság által támogatott, Bulgáriával közös projekt részeként tesztelte együttműködését a Frontex tisztjeivel és szerzett be új eszközöket.²⁴

A budapesti csúcstalálkozó

A budapesti csúcstalálkozót megelőzően Gerhard Kerner bejelentette, Ausztria ismét, további hat hónapra meghosszabbítja az ideiglenes határellenőrzéseket Szlovéniával és Magyarországgal közös határszakaszain. A tárcavezető szerint ugyan jelentősen csökkent az illegális határátlépések száma Ausztriában, azonban az embercsempészek elleni hatékony fellépés részeként továbbra is szükséges a határellenőrzések fenntartása.²⁵

²² Ibid.

²³ JRS ROMANIA 2024.

²⁴ EUROPEAN COMMISSION 2024.

²⁵ DUNAV 2024.

Gyorselemzések 2024/17

A belügyminiszter emellett Schengen kérdéséről is nyilatkozott. „A jó úton haladunk, de még nem értünk a végére”, nyilatkozta az osztrák sajtónak Bulgária és Románia schengeni tagságáról.²⁶ A helyzet kezelésére az Európai Unió soros elnökségét adó magyar kormány Budapestre hívta Kerner mellett Cătălin Predoiu román és Atanas Ilkov bolgár ügyvivő belügyminisztert, hogy Pintér Sándor vezetése mellett egyeztessenek a kérdésről.²⁷

A csúcstalálkozó során a felek megállapodtak egy biztonsági csomagról is, amely kulcselemként kezeli az Európai Unió külső határainak védelmét. A csomag értelmében 100 rendőrtiszt járul hozzá a bolgár–török határszakasz biztonságának ellenőrzéséhez és az embercsempész csoportok elleni küzdelemhez. Emellett Kerner a csomag részeként további fejlesztéseket vár el a bolgár és román hatóságoktól, mozgásérzékelők, hőkamerák, CO2 érzékelők beszerzését, illetve a szárazföldi és vízi ellenőrzések számának növelését. A megállapodásról a további tagállamok belügyminisztereinek is szavaznia kell a következő, december 12-én esedékes belügyi tanács ülésen, ahol várhatóan Bulgária és Románia tagságát is megszavazzák.²⁸

Összegzés

Amennyiben decemberben a tagállamok belügyminiszterei megszavazzák a két ország schengeni tagságát, lezárulhat egy évek óta húzódozó politikai vita. A csatlakozás azonban nem jelent teljes megoldást az Európai Uniót érintő migrációs válságra. Bulgária és Románia az elmúlt években jelentős fejlesztéseket vezetett be, amelyek hozzájárulnak az EU külső határainak megerősítéséhez, ám az elmúlt években a migrációs útvonalak dinamikusan változtak, illetve jelentősen romlott az Európát körülvevő biztonsági környezet is. Ennek következtében továbbra is kiemelten fontos a migrációs politika külpolitikai dimenziójának megerősítése, elsősorban kapuőr országokkal kötött megállapodásokon, illetve a migrációs eljárások kiszervezésén keresztül.

²⁶ TRAAR 2024.

²⁷ NOVONITE 2024b.

²⁸ FRESTL 2024.

Gyorselemzések 2024/17

Felhasznált Irodalom:

- BARIGAZZI, Jacopo (2023): EU vows more cash for frontier policing as border fence debate revives. Politico. 2023.02.10. Forrás: <https://www.politico.eu/article/euco-eu-crosses-into-the-border-fence-game-migration/>
- BTA (2022): Police Officer Shot Dead at Border with Türkiye. BTA. 2022.11.08. Forrás: <https://www.bta.bg/en/news/356461-police-officer-shot-on-border-with-turkey>
- DAILY SABAH (2024): Frontex to keep officers on Türkiye-Bulgaria border against migration. Daily Sabah. 2024.08.28. Forrás: <https://www.dailysabah.com/politics/eu-affairs/frontex-to-keep-officers-on-turkiye-bulgaria-border-against-migration>
- DEUTSCHE WELLE (2023): Bulgaria: 18 migrants found dead in truck. Deutsche Welle. 2023.02.18. Forrás: <https://www.dw.com/en/bulgaria-18-migrants-found-dead-in-truck/a-64748653>
- DUNAV (2024): Grenzkontrollen in Österreich verlängert: Maßnahmen gegen illegale Migration. Dunav. 2024.11.17. Forrás: <https://dunav.at/de/grenzkontrollen-in-oesterreich-verlaengert-massnahmen-gegen-illegale-migration/>
- FERSTL, Carolina (2024): Österreich gibt grünes Licht: Rumänien und Bulgarien ab Jänner Schengen-Mitglieder?. Kurier. 2024.11.22. Forrás: <https://kurier.at/politik/ausland/schengen-beitritt-rumaenien-bulgarien-karner-oesterreich-veto/402978891>
- ISLAM, Arafatul (2024): Irregular border crossings: Over 7,000 migrants detected in Romania in 2023. InfoMigrants. 2024.05.10. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/56975/irregular-border-crossings-over-7000-migrants-detected-in-romania-in-2023>
- JRS ROMANIA (2023): Country Report: Access to the territory and push backs. Forrás: [Access to the territory and push backs - Asylum Information Database | European Council on Refugees and Exiles](#)
- LYNCH, Suzanne (2022): Migration feud derails expansion plan for Europe's Schengen visa-free travel area. Politico. 2022.12.07. Forrás: <https://www.politico.eu/article/migration-feud-derails-expansion-of-europes-visa-free-travel-area/>

Gyorselemzések 2024/17

- MORINA, Drenusha (2024): Nearly 40% of Foreign Workers Left Romania Following Partial Schengen Accession. Schengen News. 2024.07.14. Forrás: [Nearly 40% of Foreign Workers Left Romania Following Partial Schengen Accession](#)
- NOVINITE (2023): Bulgarian Authorities Detain Over 18,000 Migrants in 2023: A Year of Challenges and Crackdowns. Novinite. 2023.12.30. Forrás: <https://www.novinite.com/articles/223265/Bulgarian+Authorities+Detain+Over+18%2C000+Migrants+in+2023%3A+A+Year+of+Challenges+and+Crackdowns>
- SCHENGEN VISA INFO (2023c): Austria Sets 4 Conditions for Romania & Bulgaria's Schengen Accession, But Only by Air. Schengen Visa Info. 2023.12.11. Forrás: <https://www.schengenvisainfo.com/news/austria-sets-4-conditions-for-romania-bulgariasschengen-accession-but-only-by-air/>
- STATEWATCH (2023): Von der Leyen letter: "key border between Bulgaria and Türkiye" is first target for €600 million fund . Forrás: <https://www.statewatch.org/news/2023/march/von-der-leyen-letter-key-border-between-bulgaria-and-turkiye-is-first-target-for-600-million-fund/>
- STAVINOHA, Ludek- CHERESEVA, Maria (2024): EU Border Force Officers Intimidated into Silence on Migrant Abuse in Bulgaria. Balkan Insight. 2024.09.06. Forrás: <https://balkaninsight.com/2024/09/06/eu-border-force-officers-intimidated-into-silence-on-migrant-abuse-in-bulgaria/>
- TODOROV, Svetolsav (2022): Bulgaria Makes Trafficking Arrests After Migrant Bus Hits Police Car. Balkan Insight. 2022.08.25. Forrás: <https://balkaninsight.com/2022/08/25/bulgaria-makes-trafficking-arrests-aftermigrant-bus-hits-police-car/>
- TRAAR, Christina (2024): Österreichs Nein zur Schengenerweiterung könnte fallen. Kleine Zeitung. 2024.11.04. Forrás: <https://www.kleinezeitung.at/politik/innenpolitik/19032417/oesterreich-s-nein-zur-schengenerweiterung-koennte-fallen>
- ULLAH, Mohamad (2024a): Romania deported 1,222 migrants in 2023. InfoMigrants. 2024.01.07. Forrás: [Romania deported 1,222 migrants in 2023 - InfoMigrants](#)
- ULLAH, Mohamad (2024b): Romania: 916 migrants deported in first nine months of 2024. InfoMigrants. 2024.10.23. Forrás: [Romania: 916 migrants deported in first nine months of 2024 - InfoMigrants](#)

Gyorselemzések 2024/17

van BRUUNERSUM, Sou-Jie (2023): Bulgaria migrant pushbacks: What's behind the rise in violence at the Bulgarian-Turkish border?. InfoMigrants. 2023.08.21.

Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/51197/bulgaria-migrant-pushbacks-whats-behind-the-rise-in-violence-at-the-bulgarianturkish-border-14>

VG.HU (2024): A Romániában tavaly elfogott illegális migránsok 60 százaléka Magyarország felé tartott. Világgazdaság. 2024.01.29. Forrás:

https://www.vg.hu/kozelet/2024/01/a-romaniaban-tavaly-elfogott-illegalis-migransok-60-szazaleka-magyarorszag-fele-tartott#google_vignette

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Párducz Árpád, 2024

© Migrációkutató Intézet, 2024

Sorszám: 2024/17